

Jednání o obsazení uvolněných kanonikátů olomoucké kapituly ve 30. letech 20. století a úsilí o schválení nových kapitulních stanov*

Jitka Jonová

Staré katedrální kapituly, mezi něž patřila olomoucká metropolitní kapitula, se těšily mnohým privilegiím. Jedním z velmi významných byl vliv na jmenování nových kanovníků a volba biskupa. Panovníkem potvrzené kapitulní stanovy olomoucké kapituly z let 1772 a 1826 zavedly pro uchazeče o kanonikát podmínku šlechtického stavu. I panovník se snažil mít vliv na obsazování kanonikátů a eo ipso na volbu biskupa, proto si Josef II. v případě olomoucké kapituly vyhradil pro sebe coby panovníka tzv. „papežské měsíce“. Na místa uvolněných kanonikátů tak v sudých měsících volila své budoucí členy kapitula, zatímco v lichých měsících, dříve vyhrazených papežskému stolci, jmenoval budoucí kanovníky panovník (tzv. „královské kanonikáty“). V obou případech však byli vybíráni výhradně šlechticové. Nešlechtičtí kněží pochopitelně usilovali o změnu, až se jim nakonec podařilo dosáhnout jisté úpravy pravidel. Podle dekretu Kongregace pro mimořádné církevní záležitosti z r. 1880 volila kapitula nové kanovníky nadále z řad kněží šlechtického původu, ovšem císař mohl jmenovat i nešlechtice.¹ O definitivní zrušení šlechtické výsady usiloval arcibiskup Theodor Kohn, žel neúspěšně, a tzv. kapitulní otázku olomouckou, která byla ještě o něco spleťitější, neboť v ní figurovala také otázka nesídelních kanonikátů a další, se až do zániku monarchie nepodařilo úspěšně dořešit zejména pro nevoli vídeňské vlády.²

* Studie vznikla v rámci projektu IGA_CMTF_2017_002 „Ekumenický rozměr liturgických a kanonicko-právních norem v kontextu církevních dějin“. Při zpracování této studie byly využity poznatky, získané v rámci stipendijních pobytů v Českém historickém ústavu v Římě.

¹ Josef KACHNÍK, *Osm set let dómské kapituly olomoucké*, Praha 1931, s. 7–8. Rudolf ZUBER, *Osudy moravské církve v 18. století I.*, Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1987, s. 13–16. Metoděj ZEMEK, *Posloupnost prelátů a kanovníků olomoucké kapituly od počátku až po nynější dobu. II. 1658–1944*, Olomouc 1945, rukopis.

² Decretum S. Congregationis negotiis ecclesiasticis extraord. praepositae – Ex audientia Sanctissimi – betreffend die Reorganisierung des Olmützer Metropolitankapitels. Da-

Zásadní změnu pro zásahy světské moci učinil Kodex kanonického práva z roku 1917. Ten mimo jiné omezil vliv světské moci na obsazování kapitul a jiných beneficií a stanovil, že kanonikáty obsazoval biskup po projednání s kapitulou (*audito Capitulo*), dignity vyhradil Svatému stolci a ustanovení, která byla s tímto Kodexem v rozporu, až na výjimky zrušil. Změny nového kodexu a zánik monarchie vedl ke sporům o obsazování kanonikátů. Jako důsledek tohoto stavu narůstal počet neobsazených kanonikátů. Nová československá vláda si usurpovala privilegia domu habsburského včetně obsazování církevních beneficií, což Svatý stolec zcela jednoznačně odmítl. Ani tak ovšem nebyly požadavky olomoucké kapituly v souladu s novým Kodexem. Arcibiskup Antonín Cyril Stojan (1921–1923) usiloval o vyřešení této složité situace a skutečně se mu podařilo obsadit všechny uvolněné kanonikáty, avšak nepodařilo se mu dořešit otázku jejich obsazování v budoucnu. Vláda totiž dovolila arcibiskupovi obsadit kapitolu „pro tentokrát“ a ani kapitula se pochoptelně také nechtěla vzdát svého dřívějšího práva. Na druhou stranu však v té době zcela přestal být na uchazečích o kanonikát vyžadován šlechtický původ. Definitivní vyřešení celé situace i se všemi dílčími problémy zůstalo až jeho nástupci.³

Arcibiskup a kanonista Leopold Prečan⁴ usiloval o to, aby se obsazování kanonikátů dělo v souladu s novým Kodexem kanonického práva, z toho důvodu bylo nutné přepracovat dosavadní kapitulní stanovy z roku 1826. V nových stanovách už nemělo být nic, co by odporovalo platnému kanonickému právu. To ovšem současně znamenalo přimět kapitolu i stát, aby se vzdali svých privilegií z doby monarchie, ať už

tum: Romae 17. Junii 1880. Antonín KOBILHA, *Urkunden-Sammlung betreffend die Privilegien und Rechte des Hochwürdigst-getreuen Metropolitankapitels zu Olmütz*, Olmütz 1890, s. 39–40. Jitka JONOVÁ, Theodor Kohn (1845 – 1915) *Kníže-arcibiskup olomoucký, titulární arcibiskup pelusijský*, Brno: CDK, 2015, s. 15–18. Jitka JONOVÁ, „Privilege ‚Nobilitatis Natalium‘ Problem. The Exclusion of Non-noblemen from High Positions in the Church at the Turn of the Twentieth Century,” *Acta Universitatis Palackianae Olomucensis, Theologica Olomucensia* 14 (2013): 39–46.

³ Jitka JONOVÁ, „Otázka obsazování uprázdněných kanonikátů olomoucké kapituly v době episkopátu arcibiskupa Antonína Cyrila Stojana,” *Studia Theologica* 19, č. 1 (2017): 21–44.

⁴ Leopold Prečan (1866–1947), jako o kandidátu na olomoucký arcibiskupský stolec se o něm uvažovalo již roku 1920, tehdy byl arcibiskupem jmenován A. C. Stojan. Stojan Prečana jmenoval kanovníkem v dubnu 1923. Srov. Jitka, JONOVÁ, „Jednání o obsazení arcibiskupského stolce v Olomouci po rezignaci arcibiskupa Lva kardinála Skrbenského z Hříště z pohledu Svatého stolce,” *Studia theologica* 15, č. 3 (2013): 129–149.

oprávněných či usurpovaných. Vzhledem k tomu, že byl od r. 1826 z nej-různějších důvodů⁵ vícekrát vznesen požadavek na úpravu kapitulních stanov, nové stanovy mohly definitivně vyřešit i ostatní dosavadní kontroverze. Zatímco po r. 1918 komplikoval obsazování stát, v tomto případě situaci ztěžovala sama kapitula lpěním na starých stanovách.

1. NÁROKY KAPITULY NA OBSAZOVÁNÍ UVOLNĚNÝCH KANONIKÁTŮ A VYTVOŘENÍ NOVÝCH STANOV

Prečan ještě jako generální vikář sdělil kapitule požadavek Svatého stolce, že kapitulní stanovy mají být přepracovány podle nového Kodexu kanonického práva do šesti měsíců (AAS 1923, 9, s. 453), a vyzval kapitulou, aby tak učinila.⁶ Záhy po svém nastoupení na olomoucký arcibiskupský stolec tuto povinnost kapitule znovu připomenul a zároveň zpravil Svatý stolec o tom, jaké obtíže má kapitula při jednáních o svém volebním právu obsazování uprázdněných kanonikátů.⁷

Kanovník Jan Kubíček, který měl přepracování stanov na starosti, kapitulou informoval, že se sice pustil do práce, ale že ji pozastavil poté, co kapitula prohlásila, že dokud Svatý stolec nerozhodne o jejích výsadách, není možné nové stanovy připravit. Kubíček navrhoval, aby se kapitulní výsady ve stanovách ponechaly do té doby, než o nich rozhodne Svatý stolec, a ostatní aby bylo upraveno dle nového Kodexu jako *emendata* (ve znění pozdějších předpisů). Sám poznamenává, že záležitost privilegií je vskutku velmi sporná:

Tu pak platí princip: *Lite pendante, nihil innovetur*. Tu pak olom[oucká] kapitula ani nebyla oprávněna, aby předbíhala rozhodnutí a z příslušných kapitul[ních] stanov vymýtila privileje a vložila nové kánony C. I. C. To by nebyla správná oprava stanov. Každý kanovník přece přísahal zachovávat statuta. Jak by mohl proti této přísaze jednat a práva nabytá prostě odstraňovat, dokud Řím nerozhodl?

⁵ Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc (= ZAOpO), fond Metropolitní kapitula Olomouc (= MCO), kt. 1139, sign. 17/1.

⁶ ZAOpO, MCO, kt. 1139, sign. 17/1, 11. 9. 1923. Dekret Kongregace koncilu datován 23. 7. 1923.

⁷ ZAOpO, MCO, kt. 1139, sign. 17/1, 12. 3. 1924.

Doporučil proto kanovníkům, aby arcibiskupa požádali o prodloužení lhůty opravení stanov do té doby, než z Říma přijde rozhodnutí o privilegiích.⁸

Podle rozhodnutí Kongregace koncilu z 29. března 1924⁹ byl potvrzen kán. 403, který stanoví, že jmenování kanovníků (vyjma dignit) měl provádět ordinář a vyslechnout při tom vyjádření kapituly. Podle tohoto kánonu bylo také považováno za zrušené vše, co s ním bylo v rozporu, včetně starých privilegií (výjimku *ex lege foundationis* řešilo ustanovení kán. 1435). Kongregace koncilu však výslovně uvedla, že privilegium olomoucké kapituly obsazovat kanonikáty nebylo *ex lege foundationis*.¹⁰ Kapitula se však s tímto rozhodnutím nehodlala jen tak smířit. Samotným jmenováním Leopolda Prečana olomouckým arcibiskupem se uvolnil jeden z kanonikátů. V říjnu 1924 rezignací barona Josefa Grimmensteina¹¹ se uvolnil další kanonikát a postupně se uvolňovaly i další kanonikáty, čímž se otázka jejich obsazení znovu stávala ožehavou. Kanovníci se proto rozhodli opětovně požádat Svatý stolec o přihlídnutí

⁸ ZAOPO, MCO, kt. 1139, sign. 17/1, 19. 3. 1924. Ještě před vydáním kodexu r. 1913 byl učiněn pokus o úpravu kapitulních stanov ve věci tzv. královských kanonikátů, nerezidenčních kanonikátů a kanovníka seniora, přičemž se řešila také národnostní otázka – kanovníci měli znát „moravský jazyk“.

⁹ ZAOPO, fond Arcibiskupství Olomouc (= AO), kt. 829. Prečan záhy informoval nuncia, jak to bylo se státními zásahy do obsazování kapituly. Obratem se také dotazoval v Praze, jak to bylo s tamním obsazováním kanonikátů. V odpovědi mu bylo sděleno, že dříve volila nové kanovníky kapitula vyjma královských kanonikátů, které obsazoval panovník. Dnes jmenuje kanovníky (stejně jako v Olomouci) arcibiskup (vyjma dignit). Vládě budou jména navržených kanovníků na dignity pouze oznámena, aby mohla vznést případné politické námitky, jmenovat je pak bude Svatý stolec. Obsazování tzv. královských kanonikátů se v jednáních mezi Svatým stolcem a republikou zatím nepodařilo vyřešit. Zkomplikovat to měly právní nálezy právě ve vztahu k olomoucké kapitule.

¹⁰ ZAOPO, MCO, kt. 1140, 24. 4. 1924, připsáno: vyřízeno přípisem z 2. září 1932. „Ad mentem hujus rescripti competit Ordinatio Olomucensi jus auditio Capitulo conferendi canonicatus penes ecclesias metropolitanam, ad quos Revmum Metropolitanum Capitulum eligere solebat candidatos idoneos et insuper etiam omnia et singula beneficia penes Metropolitanam ecclesiam, nisi quoad haec documentis authenticis probetur, jus provisionis circa haec beneficia lege foundationis ad Revmum Metropolitanum Capitulum pertinere.“

¹¹ Josef Grimmenstein (1865–1946) byl r. 1893 zvolen nesídelním, r. 1899 pak sídelním kanovníkem, v letech 1899–1918 byl proboštem u sv. Mořice v Olomouci. Po roce 1918 většinou pobýval mimo olomouckou arcidiecézi a přijížděl obvykle jen vyzvednout si pouze výnos z prebendy. Pro neustálé nedodržování rezidenční povinnosti jej arcibiskup Prečan přiměl k rezignaci na kanonikát.

k jejich starým privilegiím a požádat o možnost volit kandidáty na místa uprázdněných kanonikátů.¹² Jejich prosba ohledně obsazování dignit a dalších papežských rezervátů byla předána prostřednictvím nunciatury Kongregaci koncilu.¹³

Kongregace v otázce obsazování dignit v olomoucké kapitule připomněla nunciovi rozhodnutí z 29. 3. a 9. 8. 1924 s výslovným poukazem, že se má obsazování dít v souladu s platným Kodexem (kán. 1435 § I) a že žádné další memoriale kapituly na tom nic nezmění.¹⁴

Kapitula se však nemínila vzdát svých privilegií, a tak bylo podáno další memoriale.¹⁵ V jeho úvodu kapitula připomíná svou starobylost (založení 1063) a skutečnost, že se vždy ve své historii těšila privilegiu svobodné volby děkana kapituly, kterážto výsada jí byla zrušena Kongregací koncilu až v souvislosti s novým Kodexem, na což byla kapitula upozorněna v srpnu 1926.

Uvádí, že v únoru 1921 Datárie potvrdila volbu děkana Karla Wisnara, po jeho smrti v květnu 1926 byl kapitulou zvolen děkanem Jan Kubíček. Apoštolský stolec však tuto volbu, která byla v rozporu s ustanovením Kodexu, neuznal a jmenoval jej sám. Kapitula tak ztrácí svá veškerá privilegia, protože i při obsazování kanonikátů již nemá vliv, kanovníky jmenuje arcibiskup a kapitule zůstal pouze poradní hlas (*audito capitolo*). Tím je kapitula připravena jak o právo jmenovat běžné kanovníky, tak i volit děkana, což kapitula za zvláštních náboženských podmínek, které v Československu panují, nepovažuje za vhodné. Dovoluje si proto vyslovit skromný názor, že jmenování dignit je sice samozřejmě právo Svatého stolce, ale současně se dotazuje, zda by v případě, že bude na post děkana jmenován někdo z kanovníků, nemohl jmenovat arcibiskup *audito capitolo* s uvedením dodatku *ex gratia speciali* ve jmenovací bule, přičemž jmenování dalších dignit by zůstalo Svatému stolci. Kapitula tedy doufá, že s ohledem na zvláštní politické poměry v zemi Svatý stolec laskavě shlédne k této prosbě.¹⁶ Ta ovšem působila spíše jako zoufalá prosba o to, aby kapitule zůstala ještě nějaká vážnost.

¹² ZAOpo, MCO, kt. 1140, 1927–1928.

¹³ Archivio Segreto Vaticano, Città del Vaticano (= ASV), Archivio della Nunziatura Cecoslovacchia (= ANC), kt. 60, fasc. 520, f. 3, 21. 6. 1928. Zpráva o zaslání dokumentů byla sdělena také arcibiskupu Prečanovi, f. 4, 25. 6. 1928.

¹⁴ ASV, ANC, kt. 60, fasc. 520, f. 5r, 4. 8. 1928.

¹⁵ ASV, ANC, kt. 60, fasc. 520, f. 6, 10. 8. 1928. Děkan kapituly Kubíček děkoval nunciovi, že laskavě věnuje péči záležitostem olomoucké kapituly.

¹⁶ ASV, ANC, kt. 60, fasc. 520, f. 8–10, 31. 12. 1928.

Další skupinou, která si chtěla získat vliv a místa v kapitule, byli profesoři teologické fakulty.¹⁷ Již při jmenování kanovníků v roce 1923 prof. Hejčl argumentoval zvláště potřebou kanovníka teologa, jehož úřad nebyl obsazen a on sám jako profesor by mohl být vhodný kandidát.¹⁸ Nuncius potvrdil, že jejich žádost byla vzata na vědomí a že kanovnická místa je třeba obsazovat těmi, kteří splňují požadavky na dané místo kladené.¹⁹ Požadavek doktorátu pro kanovníky připomněl Hejčl i později, kdykoli byla příležitost získat nějaké kanovnické beneficium (např. po smrti děkana Kubíčka).²⁰ Snad jen pro doplnění uvedme, že prof. Hejčl se kanovníkem v Olomouci nikdy nestal, ale smuteční obřady při jeho pohřbu se konaly v olomoucké katedrále za účasti kapituly.²¹

Prefekt Kongregace koncilu kardinál Sbaretta sdělil, že předložil otázku olomoucké kapituly Svatému otci, který však potvrdil právo Apoštolského stolce obsazovat dignity. Pokud jde o jednoduché kanonikáty, které se uvolnily obsazením dignit, ty pak může obsazovat arcibiskup v souladu s kán. 403.²²

3. března 1929 zemřel děkan kapituly Kubíček, dignita přináležela k obsazení Svatému stolci.²³ Prečan následně navrhl kandidáty na kapitulní dignity, které se během minulých let uvolnily: jako děkana Josefa Kachníka, probošta Halka-Ledóchowského, arcijáhna Schnizela, preláta scholastika Stavěla a jako kustoda Ignáce Janáka.²⁴ Jmenování tak měl v souladu s Kodexem provést Svatý stolec a po dodání potřebných dokumentů papežská Datárie zaslala do Olomouce požadované jmenovací buly.²⁵

¹⁷ ASV, ANC, kt. 60, fasc. 520, f. 11nn. Hejčl připomenul žádosti z r. 1923.

¹⁸ Jonová, „Otázka obsazování uprázdněných kanonikátů,“ s. 36. A podobně byla připomenuta skutečnost, že profesorský sbor je při obsazování kapituly opomíjen. Srov. tamtéž, s. 41.

¹⁹ ASV, ANC, kt. 60, fasc. 520, f. 13, 20. 11. 1928.

²⁰ ASV, ANC, kt. 60, fasc. 520, f. 18, 31. 5. 1929.

²¹ Pozor, 9. 2. 1935, s. 2.

²² ASV, ANC, kt. 60, fasc. 520, f. 14, 20. 2. 1929.

²³ ASV, ANC, kt. 60, fasc. 520, f. 16–17, 7. 3. 1929. Když byl v roce 1926 zvolen děkanem, Řím jeho volbu neuznal a jmenoval jej sám.

²⁴ ASV, ANC, k. 60, fasc. 520, f. 20 (14. 3. 1929, dopis Prečana), f. 21 (11. 1. 1930, průklep pro papežskou Datárii). V souvislosti s jmenováním Schinzela pomocným biskupem se objevila otázka jmenování českého pomocného biskupa pro Olomouc, protože Schnizel byl Němec.

²⁵ ASV, ANC, k. 60, fasc. 520, f. 25, 31. 1. 1930

V době obsazování dignit Prečan opětovně kapitolu upozornil, že při zprávě *Ad limina* do Říma uvedl, že zatím nejsou nové stanovy podle nového kodexu s ohledem na složitou situaci (jednání s vládou, *Modus vivendi*) a že dosud platí stanovy potvrzené císařem r. 1827, které je třeba nahradit.²⁶

Jmenování dignit neušlo ani pozornosti vlády. Ministerstvo školství a národní osvěty žádalo podrobné sdělení o tom, v jakém stavu je záležitost obsazování uprázdněných kanonikátů olomoucké kapituly.²⁷

Datárie informovala nuncia, že každá kapitulní dignita je vázána na papežské potvrzení (bulu). To platilo zvláště pro situaci, kdy kanonikát byl spojen s určitou dignitou.²⁸ Na to kapitula prostřednictvím nunciatury odpověděla, že v Olomouci platil prastarý zvyk, že dignity nebyly vázány na určitý kanonikát. Pokud dignitář zemřel, kandidát na uvolněný kanonikát neměl nárok na dignitu.²⁹

V olomouckých aktech kurie byl pak také zveřejněn dekret Datárie z 11. listopadu 1930, který se týkal právě obsazování beneficií.³⁰

2. OBSAZENÍ UVOLNĚNÝCH KANONIKÁTŮ A NOVÉ STANOVY

Jmenování dignitářů kapituly však nic nezměnilo na tom, že stále zůstávaly neobsazené kanonikáty. Kapituláři ve svém memoriale upozornili na čtyři vakantní kanonikáty, připomněli ustanovení z r. 1880, dále výnosy kongregace v této záležitosti z let 1922 a 1924 a podali důkladný rozklad o obsazování kanonikátů.³¹ Otázka obsazování se tím však opět nevyřešila.

Na dotaz Moravského prezidia, jak je to s obsazením čtyř kanonikátů sídelních a tří nesídelních, odpověděla Zemskému úřadu do Brna kapitula. V odpovědi vysvětluje, že dotaz byl sice položen ordinariátu, ale listiny jsou uloženy u kapituly, a ta je arcibiskupské konzistoři nemůže

²⁶ ZAOpo, MCO, kt. 1139, sign. 17/1, 16. 2. 1929.

²⁷ ZAOpo, MCO, kt. 1140, 6. 3. 1930.

²⁸ ASV, ANC, k. 60, fasc. 520, f. 32, 25. 4. 1930.

²⁹ ASV, ANC, k. 60, fasc. 520, f. 35, 10. 6. 1930

³⁰ *Acta Curiae Archiepiscopalis Olomucensis anni 1930*, Nr. 12, s. 145. *Dataria Apostolica de normis servandis ab Ordinariis in impetranda ab Apostolica Sede collatione beneficiorum.*

³¹ ZAOpo, MCO, kt. 1140, 8. 1. 1931

vydat. Samotná odpověď kapituly byla výhradně v duchu tehdejších stanov:

Otázka, komu uprázdněné kanonikáty při metropolitní kapitule olomoucké dle stanov obsazovati přísluší, jest po převratě na základě dosavadních stanov nerozřešena a nerozřešitelná, poněvadž tyto upraveny jsou co do obsazování uprázdněných míst výlučně pro uchazeče šlechtického původu a šlechtictví bylo u nás v republice československé zákonem ze dne 10. prosince 1918 /: Sb.z.a nař. čís. 61.:/ zrušeno. [...] Kapitula byla r. 1923 obsazením uprázdněných míst doplněna, ale nikoliv dle stanov, poněvadž dle nich bylo nemožným, nýbrž jmenováním pana arcibiskupa Dra Antonína Stojana, který pro tentokrát od československé vlády a od Sv. Stolic /:Kodex Kan. 403:/ k tomu zvláštní pravomoc obdržel. Co do stanoviska vůči zrušení nesídelních kanonikátů československá vláda dosud se nevysslovila.

Podle stanov by tak musela být obsazena místa nesídelních kanovníků, kteří by pak postoupili na sídelní.

Jest zřejmo, že postupování dle stanov nyní, kdy přicházejí do kapituly uchazeči starší a kdy následkem zrušení šlechtictví kapitula, která dle stanov cap. VIII. §. 1. nesporné právo na obsazování míst, úmrtím v sudých měsících uprázdněných – a mezi právě uprázdněnými jest jich několik – by měla, ale obsazovati vůbec nemůže – jest nemožným.“ Připomíná se, že když obsazuje kapitula, musí podle dekretu z r. 1880 volit výhradně z řad šlechtý. „Nelze tudíž na uprázdněné kanonikáty dle stanov konkurs vypsat, ani dle stanov určit, kdo je bude obsazovati, dokud mnohé právní otázky nebudou vyřešeny, a to jinými normami, než jsou dosavadní stanovy kapitulní. Proto také ihned po obsazení dómských prelatur, a po skutečném uprázdnění kanovníckých míst metropolitní kapitula na nejdůstojnější arcibiskupský ordinariát olomoucký se obrátila, aby příslušná jednání laskavě zahájil.³²

Z dopisu kapituly je patrné, že ignorovala skutečnost, že nový kodex její privilegium na obsazování kanonikátů zrušil a že příliš nebrala v úvahu faktické zrušení šlechtické výsady.

To kanonista Prečan nemohl ponechat bez reakce. V obsáhlém sdělení kapitule připomenul, že před zahájením jednání s vládou uvažoval o možnostech řešení obsazování uprázdněných kanonikátů a zrušení nesídelních kanonikátů, „jak věc vyřídit, abych se nedotkl práv sv. Stolic a tím nevyvolával konfliktu zajisté pro dobrou věc velmi těžkého“. Kapitulu upozornil, že Svatý stolec bude trvat na svých rezervátech stanovených kanonickým právem. Připomněl také reskript z 5. července 1930, který potvrzuje, že kromě jednoho kanonikátu z nyní uprázdně-

³² ZAOpo, MCO, kt. 1140, 13. 3. 1931 (opis).

ných jsou všechny vyhrazeny Svatému stolci, a tedy ani arcibiskup jako ordinář, ani kapitula nemá právo do věci zasahovat.³³

... Je tedy nemožno dovozovati ze stanov kapitulních něco, co by se přičilo tomuto biskupskému právu, a naopak je nutno pokládati ony části stanov, v nichž se jedná o obsazování kanonikátů jiným způsobem, než je stanoveno kodexem, za zrušené.

Prečan si byl vědom skutečnosti, že vláda Československé republiky trvala na dosavadních stanovách, ačkoliv je již několikrát nedodržela po dohodě se Svatým stolcem (např. jmenování arcibiskupa Stojana a Prečana, obsazení kanonikátů r. 1923 včetně obsazení dignit).

I v tomto případě uplatňuje se zásah vlády republiky československé do obsazení uprázdněných míst způsobem mimo statutárním a přiznávám se, že jsem neobyčejně vděčný rozuzlení této otázky, která by jinak měla za následek konflikt s mocí státní. Bylo totiž již před několika lety na biskupských konferencích usneseno, že je nutno každým řádem trvati na stanovisku sv. Stolice, jasně vytyčeném alokací papeže Benedikta XV. shora uvedenou, i když by snad z toho došlo k neshodě mezi biskupem a vládou.

Podobně připomíná, že kapitulní stanovy z roku 1826 (v té době stále platné, pozn. aut.), stejně jako kapitulní stanovy z r. 1772 byly potvrzeny panovníkem, což je další příklad neoprávněného zásahu státní moci do církevních záležitostí, protože pro platnost kapitulních stanov by mělo stačit biskupské potvrzení. Pokud by vláda trvala na svém právu kapitulní stanovy potvrzovat, muselo by se o tom jednat, vláda ale podle Prečana není absolutistická a ani stanovy jiných církevních sdružení nepotvrzuje.

To přivedlo Prečana k důrazné žádosti, aby kapitula dodala přepracované kapitulní stanovy ke schválení,

nechce-li, abych byl donucen stanovy sám vypracovati a kapitule dáti. V stávajících stanovách je mnoho ustanovení již neplatných nebo neoprávněných. Mimo to podal jsem v poslední relaci Sv. Stolici stran kapitulních stanov zprávu, že se nové stanovy vydají co nejdříve a že v tom ohledu bude též vyhověno kanonickému právu.

³³ Jednalo se o jednání se Svatým stolcem o uznání patronátního práva vlády republiky československé k obsazování tří královských kanonikátů.

Odvolal se také na zesnulého děkana J. Kubíčka, který jej údajně opakovaně ujišťoval, že se pracuje na přípravě nových kapitulních stanov. Prečanovi bylo jasné, že kapitula se k předložení nových stanov nemá, protože už nebude moci zachovávat svoje dosavadní privilegia a v souladu s novým Kodexem nebude moci uhájit volební právo na uprázdněné kanonikáty a arcibiskupský stolec.

Nemám nikterak za zlé, hájí-li metropolitní kapitula svých práv, pokud je to arci možno. Jest však jisto, že ony části kapitulních stanov, jež byly zrušeny novým církevním zákoníkem, nemohou být dále hájeny, i když snad někteří z nejd. pp. kapitulářů před vydáním kodexu přísahali, že je budou zachovávat. A tak i dnes ještě rozumí se samo sebou, že zákony vydané nižší legislativní autoritou v církvi sv., byť zněly sebe slavnostněji, mohou být zrušeny nejvyšším zákonodárcem v církvi.

Větou „nebudiž tudíž jim zazlíváno, poukazují-li...alespoň na Can. 403 *audito Capitulo*“, připomíná, že biskup je při obsazování kanonikátů povinen dotazovat se kapituly, není to však udělování benefícia, ale příprava na udělení, které má dáti kněžím možnost, aby se o kanonikáty ucházeli. Dále připomíná, že dle Datárie přísluší nyní právo k uprázdněným kanonikátům Svatému stolci (s odvoláním na publikované rozhodnutí v Aktech kurie z r. 1930, s. 145).

Prosim, aby toto bylo výslovně sděleno oněm členům metropolitní kapituly, kteří na kanon 403 poukazují, poněvadž je nutno odstraniti vše, z čeho by mohla povstati nějaká hořkost mezi biskupem a mezi kapitulou. Konečně i sama odpověď nejd[ůstojnější]. metropolitní kapituly, které se nyní ze široka dotýkám, předpokládá, že jsem s nejd[ůstojnější]. metropolitní kapitulou sdělil, co mímím učiniti, i když po mém zdání nebyl jsem k tomuto sdělení zavázán, jak konečně také patrně z českého připsu, jež jsem z apoštolské nunciatury obdržel.³⁴

V novinách se objevovaly zprávy, že jmenování nových kanovníků je odloženo z úsporných důvodů, protože poklesly příjmy pro jednotlivé kanonikáty.³⁵

Arcibiskup Prečan nestál o spory s kapitulou. Jeho cílem naopak bylo situaci uklidnit a dosáhnout schválení nových kapitulních stanov, které by odpovídaly platným církevním předpisům, v tomto případě zvláště Kodexu kanonického práva a dalším výnosům Svatého stolce.

³⁴ ZAOpO, MCO, kt. 1140, 4. 12. 1931.

³⁵ *Moravský večerník*, 27. 11. 1931, s. 3

Kapitula v odpovědi poděkovala za sdělení zásad kanonického práva ohledně obsazování kanonikátů. Ujistila arcibiskupa, že při jednání 27. listopadu 1931 v žádném případě neměla v úmyslu vměšovat se do práva Svatého stolce. Dodává však, že se jednalo o počtu kanovníků sídelních a nesídelních, což je otázka, která byla řešena už téměř 40 let. Kanovníci by proto v souladu s kán. 393 v nových stanovách rádi vyřešili oficia a počet kanonikátů (některé kanonikáty jsou nedostatečně finančně zajištěné a mohly by být zrušeny). Připomněli také další nesrovnalosti, které by měly nové stanovy vyjasnit. Při zasedání kapituly o sv. Václavu byli její členové vyzváni, aby sdělili změny, které by měly být v nových stanovách do 1. ledna 1932. To potvrzuje aktivní snahu kapituly o vytvoření nových stanov. Ovšem „československá vláda odvolávající se stále na staré stanovy svolila, aby arcibiskup pro tentokrát kapitulu i nesídelní kanovníky jmenoval, byla kapitula toho mínění, že třeba nové stanovy vládě i vzhledem k zabezpečení majetku předložit.“ Totéž měla učinit i bratislavská kapitula, která však stále čekala na potvrzení svých stanov. Vzhledem k Prečanovu ujištění, že potvrzení vlády není třeba, metropolitní kapitula už pouze prosila Prečana, aby jí potvrdil, že má být ve stanovách uveden současný stav počtu kanonikátů nebo zda bude počet ve smyslu kán. 393 upraven, aby bylo vyhověno kán. 410.³⁶

Prečan kapitule potvrdil, že má stanovy sepsat podle stávajícího počtu kanonikátů, protože otázka nesídelních kanonikátů dosud nebyla vyřešena. V případě, že by byl počet kanonikátů upraven, byly by vydány doplňky stanov, aby do budoucna nedošlo k pochybnostem.³⁷

I přes to, že nové stanovy dosud nebyly vytvořeny, došlo k vyhlášení konkurzu na uvolněné kanonikáty: 9. rezidenční (z důvodu povýšení Prečana na arcibiskupa r. 1923), 10. rezidenční (rezignace Grimmensteina r. 1924), 11. rezidenční (úmrť biskupa Wisnara r. 1926), 12. rezidenční (úmrť Geislera r. 1927), 14. rezidenční (úmrť Maximilia Mayera Ahrdorffa r. 1928), 1. nerezidenční (úmrť Tittela r. 1929), 2. nerezidenční *stricte regius* (úmrť Jana Kubíčka r. 1929) a 3. nerezidenční (rezignace Halka-Ledóchowského, 21. 1. 1932 *legitime accepta*). Uchazeči se měli přihlásit s potřebnými dokumenty³⁸ do 9. března 1932. Výslovně bylo

³⁶ ZAOpo, MCO, kt. 1140, 11. 12. 1931 (koncept?), 18. 12. 1931 (čistopis s poznámkou přijato jednomyslně).

³⁷ ZAOpo, MCO, kt. 1139, 4. 1. 1932.

³⁸ Součástí přihlášky měl být rodný a křestní list, oddací list rodičů, osvědčení úředního lékaře, absolvování gymnaziálních studií a maturita, absolvování teologie, doktorát

uvedeno, že podle Kodexu kán. 1435 § 1 je obsazení uprázdněných beneficií rezervováno Svatému stolci (připomenut byl dekret Datárie z 11. 11. 1930).³⁹

Uchazeči o kanonikát předkládali po výzvě své žádosti a další doporučení. Jednota katolického duchovenstva prosila nuncia, aby zasáhl ve prospěch Kavana jeho jmenováním na jeden z uprázdněných kanonikátů.⁴⁰ Jednota také připomněla národnostní spory při obsazování.

Mezi dosavadními kapituláry jsou čtyři národnosti německé, Moravské kněžstvo, české národnosti, velice těžce neslo, když dovědělo se, že veřejnost německá pracuje, aby i z nových kanovníků byli ještě dva jmenování opět národnosti německé.⁴¹

Jednota připomněla svá dřívější memoranda za jmenování českých kanovníků zvláště z řad zasloužilých kněží.⁴²

Profesor náboženství a poslanec Jan Rýpar odůvodnil svou žádost nunciovi potřebou zajištění, aby byl volnější pro činnost v katolické akci (zejména ke stavbě nových kostelů), což mu jeho profesorské působení znemožňuje.⁴³

Celkem se hlásilo 35 žadatelů, jejich žádosti včetně životopisů byly zaslány na nunciaturu.⁴⁴ Samozřejmě ani tomuto jmenování se nevyhnu-ly pokusy zajistit „dobrý výsledek“. Ferdinand Chýlek prosil kanovníka Otakara Švece, aby se u nuncia přimluvil, aby věci dopadly dobře.⁴⁵

Svatý stolec pochopitelně žádal vysvětlení ohledně postupování na jednotlivé kanonikáty (jakým způsobem kanovníci postupovali na jednotlivá místa v kapitule).⁴⁶ Na místa dignitářů měli být jmenováni: pro-

z teologie či kanonického práva, pokud ho kandidát má, životopis v latině, kde se uvedou církevní „výsledky kandidáta“ v souladu s kapitulou „ad norma can. 391 § 1 archiepiscopus in regimine archidioecesis, in qua tam czechica quam germanica lingua in usu est“.

³⁹ *Acta Archiepiscopalis Curiae Olomucensis*, Nr. 1, Olomucii 27. Januarii 1932, s. 9–10, datace vyhlášení 23. 1. 1932, Prečan. Informace prošla i tiskem: *Našinec*, 28. 1. 1932, s. 2.

⁴⁰ ASV, ANC, k. 60, fasc. 520, f. 62, 26. 2. 1932.

⁴¹ ASV, ANC, k. 60, fasc. 520, f. 63, 19. 3. 1932

⁴² ASV, ANC, k. 60, fasc. 520, f. 65–68, 31. 3. 1931. ZAOPO, AO, kt. 1714, f.

⁴³ ASV, ANC, k. 60, fasc. 520, f. 69, 1. 4. 1932. Přikládá i potřebné dokumenty.

⁴⁴ ASV, ANC, k. 60, fasc. 520, ff. 83–125. Mezi žadateli byl např. Stanislav Zela, který byl kanovníkem jmenován až později.

⁴⁵ ASV, ANC, k. 60, fasc. 520, f. 127, 19. 8. 1932.

⁴⁶ ASV, ANC, k. 60, fasc. 520, f. 5, 23. 3. 1932

boštem Schinzel, arcijáhmem Janák, kustodem Mels-Colloredo. Janák ovšem 14. června 1932 zemřel. Proto Prečan žádal o nové jmenování arcijáhna, a to Spurného.⁴⁷

Národnostní rozdělení kanonikátů vzbuzovalo velký zájem. *Moravský večerník* uváděl, že připravované obsazení uprázdněných kanonikátů nervózně sledují Němci. V článku se uvádí, že se má obsadit 8 kanonikátů. Článek si všimal současného národnostního poměru v kapitule (z 9 kanovníků bylo 5 Čechů). Na vypsaný konkurz mělo dojít „prý na 50 žádostí“. Správně bylo uvedeno, že obsazení má v rukou arcibiskup po poradě s kapitulou (připomenuto bylo i potvrzování Svatým stolicem). Německý tábor stál v čele s biskupem Schinzlem a dr. Linkem

... a jejich fanatickým orgánem „Volkem“ – a žádají prý ještě pro sebe a pro své věrné dva kanonikáty. Podle práva a spravedlnosti nemají už Němci v olomoucké kapitule nároků na další místo, kdyžtě vlastní v ní už dnes prebendy čtyři. Proto jim z vypsaných osmi kanonikátů nepatří ani jediný.

Toto tvrzení článek opírá o národnostní poměry v arcidiecézi.

Svou zprávou nechceme a nemůžeme nikterak rušivě zasahovat do sféry olomouckého arcibiskupa, nýbrž tlumočíme před jeho rozhodováním zájem a názory českého lidu země moravskoslezské, lidu, který věří v moudrou spravedlnost svého metropolity, vzešlého jako jeho předchůdce z naší Hané, té Hané, která umí chránit houževnatě dědictví otců.⁴⁸

„Německá“ kapitula by byla pro Čechy nepřijatelnou.

I když jmenoval Svatý stolec, žádost o jmenování musel zaslat arcibiskup. Prečan zaslal jména s vysvětlením, že se jedná o dobré kněze, zasloužilé atd.⁴⁹ Národností otázku nebral Svatý stolec na lehkou váhu, proto i arcibiskup připomenul národnost jednotlivých kandidátů: z dosavadního stavu jsou Kachník, Janák, Stavěl, Spurný, Světlík Češi, Schinzel, Mels-Colloredo, Menshengen, Demel Němci. Prečan uvádí, že navrhuje sedm Čechů a jednoho Němce, čímž by byl celkový národnostní poměr v kapitule ve stavu 12 Čechů vs. 5 Němců.⁵⁰ V otázce národností Svatý stolec reflektoval zasláné požadavky a doporučoval velmi

⁴⁷ ASV, ANC, k. 60, fasc. 520, f. 60, 19. 6. 1932

⁴⁸ *Moravský večerník*, 6. 4. 1932, s. 3.

⁴⁹ ASV, ANC, k. 60, fasc. 520, f. 79, 4. 6. 1932

⁵⁰ ASV, ANC, k. 60, fasc. 520, f. 81

obezřetný výběr kandidátů.⁵¹ Prečan obratem sdělil, že z navrhovaných kandidátů je jediný Kraft Němec, a ostatní (Vyvlečka, Snášel, Martinů, Foltynovský a Nejezchleba) jsou Češi.⁵² Národnostní poměry byly reflektovány i v další korespondenci s nunciaturou.⁵³ V průběhu jednání zemřel 14. června 1932 kanovník Janák, a k 31. 12. 1932 byla oficiálně přijata rezignace Zikmunda Halka-Ledóchowského. Prečan tak musel návrhy kanovníků opět doplnit. Znovu bylo připomenuto, aby se bral ohled na národnostní poměry v diecézi. Při zasílání návrhů na jmenování se Datárie ujišťovala u nuncia, zda navrhovaní kandidáti budou národnostně přijatelní, aby nedošlo ke sporům a případným protestům.⁵⁴ Svatý stolec zarazilo, že je mezi kandidáty pouze jeden německý kanovník. Národností rozpory, které vyvolávala otázka národnosti jednotlivých kanovníků, vedly také ke zdržení konečného jmenování. Biskup Schinzel dokonce *sub secreto* sdělil Svatému stolci, ať raději schválí návrhy arcibiskupa, v opačném případě by hrozily protesty a nacionalistické útoky proti Svatému stolci. Svatý stolec hodlal zvážit, zda by měl být po smrti kanovníka Janáka opět jmenován český kanovník.⁵⁵

Konečně tedy papežská Datárie mohla vyhotovit buly pro nové kanovníky, kterými byli jmenováni: Vyvlečka, Snášel, Martinů, Foltynovský, Kraft, Jemelka, Nejezchleba a Kavan.⁵⁶

Po římském potvrzení bylo v českém tisku příznivě přijato, že většina nových kanovníků je české národnosti: kancléř Josef Vyvlečka, arcikněz v Dubu Emanuel Snášel, gymnaziální profesor v Ostravě Nejezchleba, farář z Valašského Meziříčí a senátor Eduard Kavan, tajemník Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje František Jemelka, profesor Josef Foltynovský a profesor Jan Martinů, německým kanovníkem pak byl učitel náboženství Josef Kraft z Olomouce. Kapitula tak měla 11 Čechů a 5 Němců (úmrtím Janáka zůstal jeden kanonikát neobsazený, pozn. aut.). Nejstarším kanovníkem byl Vyvlečka (72 let), nemladším pak Martinů (52 let).⁵⁷

Ve čtvrtek 14. prosince 1933 se konala slavnostní instalace nových kanovníků, které se účastnili jak zástupci českých, tak německých spol-

⁵¹ ASV, ANC, k. 60, fasc. 520, f. 129, 12. 9. 1932.

⁵² ASV, ANC, kt. 60, fasc. 520, f. 130–131, 16. 9. 1932.

⁵³ ASV, ANC, kt. 60, fasc. 520, f. 132, 16. 10. 1932.

⁵⁴ ASV, ANC, kt. 60, fasc. 520, f. 172, 13. 2. 1933.

⁵⁵ AAEESS, Cecoslovacchia, pos. 101 P. O., fasc. 131, f. 73.

⁵⁶ ASV, ANC, kt. 60, fasc. 520, f. 190, 18. 5. 1933.

⁵⁷ *Moravský večerník*, 31. 5. 1933, s. 4.

ků.⁵⁸ Instalace uvedených kanovníků byla slavnostně publikována také v posledních Aktech kurie na sklonku roku 1933.⁵⁹ Z českých kanovníků vyzdvihl *Časopis katolického duchovenstva* profesory z Cyrilometodějské teologické fakulty, pastoralistu Foltynovského a právníka Martinů.⁶⁰

I v následujících letech došlo k uvolnění některých kanovníků, proto byla kapitula opět doplněna v březnu 1938, tentokrát však bez větších průtahů. Jako noví kanovníci byli investováni faráři Gustav Klug a František Tomašík, profesor Oldřich Karlík, arcibiskupský sekretář Stanislav Zela a arcibiskupský revident kostelních účtů Adalbert Tinz.⁶¹

3. Nové stanovy

V souvislosti se jmenováním musel Prečan také přesvědčit kapitolu, aby uznala platnost nového Kodexu. Prečan kanovníkům „osvětlil“, že biskupovi náleží povinnost prošetřit vhodnost kandidátů, obsazování *audito Capitulo* značí pouze poradní hlas.

Toť předeslav, aby bylo jasno, že nelze se dovolávat zvykového práva v této záležitosti, i když sebe slavněji bylo kodifikováno.

Snažil se kanovníkům vysvětlit, že mu není proti mysli, aby to byla zodpovědnost kapituly, ale právo připisuje zodpovědnost biskupovi. Prosí je proto, aby to respektovali.⁶² Kapitula v odpovědi připomněla svá stará privilegia a rozhodnutí o nich, ale v důvěře svému arcipastýři respektovala nynější stav a věřila, že ochranu prestiže olomoucké metropolitní kapituly bude zajišťovat sám arcibiskup.⁶³ V tomto ohledu tedy kapitula nakonec ustoupila.

Papežská Datárie při zkoumání otázky automatického postupu kanovníků na uvolněné kanovníkáty nebránila tomu, aby Olomouc toto

⁵⁸ *Našinec*, 15. 12. 1933, s. 2.

⁵⁹ *Acta Curiae Archiepiscopalis Olomucensis anni 1933*, Nr. 12, Olomucii, die 30 Decembris, s. 121.

⁶⁰ „Noví kanovníci na Moravě a v Čechách,“ *ČKD* 1934, č. 1, s. 64, cit. dle http://depositum.cz/knihovny/ckd/tiskclanek.php?id=c_23634.

⁶¹ „Jmenování nových kanovníků v Olomouci,“ *ČKD* 1938, č. 1, s. 73, cit. dle: http://depositum.cz/knihovny/ckd/tiskclanek.php?id=c_21685.

⁶² ZAOpO, AO, kt. 829, 8, 9. 1932.

⁶³ ZAOpO, AO, kt. 829, 16. 9. 1932.

privilegium nebo výjimku obdržela.⁶⁴ V dekretu Datárie č. 197/32 je uvedeno, že se jedná o zvláštní privilegium, které se Pius XI. rozhodl udělit olomoucké kapitule, takže kanovník mohl automaticky postoupit na kanonikát, který se před ním uvolnil (vyjma dignit a jiných rezervátů).⁶⁵ Návrh byl v Olomouci přijat příznivě.⁶⁶

Když Datárie vyhotovila a odeslala jmenovací buly, připomněla, že automatické postupování kanovníků musí být oznamováno a potvrzeno, aby mohly být vyhotoveny příslušné jmenovací buly.⁶⁷

V dubnu 1933 předložila kapitula nové stanovy arcibiskupovi ke schválení. Arcibiskup zaslané stanovy připomínkoval.⁶⁸ Kapitula připomínky zapracovala a v srpnu 1933 poslala zpět přepracované stanovy. Vzhledem k tomu, že už dříve Řím požadoval zaslat kapitulní stanovy, byly zároveň zaslány na konzultaci do Říma.⁶⁹ Připomínky konzultora včetně jeho dobrozdání byly odeslány zpět do Olomouce, aby mohly být stanovy upraveny.⁷⁰ K jejich schválení však nedošlo.

V prosinci 1941 zaslal Prečan kapitule hotový návrh stanov k připomínkování. Na dotaz kapituly potvrdil, že požadavek Kongregace koncilu z roku 1923 o předložení nových stanov přepracovaných dle nového Kodexu dosud nebyl splněn. Chválí kanovníky za jejich zájem vyřešit otázku kapitulních stanov a doporučuje, aby je přehlédli podle dosud sdělených připomínek a předali Kongregaci koncilu. Uvedl, že stanovy z r. 1933 schválit nemohl.⁷¹ Během následujícího roku kanovníci dodali připomínky ke stanovám.⁷² Kanovník Tomašík podal důkladný rozklad ke kapitulním stanovám, kde kromě nástinu problému připomněl, že nyní kapitula nemá v Římě „agenta“ (s nímž počítaly i dosavadní stanovy), který by jí pomohl a poradil, na koho se má v otázce ochrany svých privilegií obrátit. Doporučil proto, aby se jejich záležitosti ujal sám

⁶⁴ ASV, ANC, kt. 60, fasc. 520, f. 144, 17. 12. 1932.

⁶⁵ ASV, ANC, kt. 60, fasc. 520, f. 194.

⁶⁶ ASV, ANC, kt. 60, fasc. 520, f. 150, 21. 1. 1933.

⁶⁷ ASV, ANC, kt. 60, fasc. 520, f. 192, 10. 6. 1933.

⁶⁸ ZAOpO, MCO, kt. 1139, 21. Aprilis 1933. Nové stanovy. AO, i. č. 285.

⁶⁹ ZAOpO, AO, kt. 836.

⁷⁰ ZAOpO, AO, kt. 836, 15. 3. 1934. Archiv arcibiskupství olomouckého, depozitář A 3, K 1, kt. 10, 14. 2. 1934.

⁷¹ ZAOpO, AO, kt. 836, 15. 12. 1941. Archiv arcibiskupství olomouckého, depozitář A 3, K 1, kt. 10, 15. 12. 1941.

⁷² Archiv arcibiskupství olomouckého, depozitář A 3, K 1, kt. 10. 1942.

arcibiskup. Kriticky se vyjádřil vůči spolubratřím kanovníkům, z nichž údajně jen tři podali věcné návrhy na úpravu, ale současně je také hájil:

... nejistá doba brání, aby se nad stanovami zahlubali, zkrátka dnešní doba není dosti vhodná k takové důležité věci. Mají se upravovati stanovy a vynechati v nich všechna privilegia, která dosud metropolitní kapitula měla! Je pravda, že nový CIC jich neuznává. Přece však by bylo třeba jednati o této věci přímo se Sv. Stolicí. K tomu však tato doba není vhodná. Máme upravovati stanovy pro sebe a budoucí, a nevíme, co zítřek kapitule přinese! A proto se mi zdá, že by bylo nejvhodnější, odložití upravování stanov až na dobu pokojnější. Navrhuji tedy: Poněvadž v dnešní nervosní a nejisté době není potřebného klidu ku projednání záležitosti tak důležité jako je úprava stanov, usnesla se metropolitní kapitula ve svém zasedání dne 1942 odložití tuto věc na doby pokojnější a prosí Vaši Excellenci o milostivý souhlas s tímto usnesením.⁷³

V květnu 1944 opět Prečan připomínal kapitule nutnost revize statutu.⁷⁴ Válečné události však řešení kapitulních stanov příliš nepřály, a tak ani tehdy ke schválení nedošlo. Až v prosinci 1946 zaslal Antonín Klug Prečanovi k nahlédnutí přepracované stanovy dle připomínek jednotlivých kanovníků.⁷⁵ Odrazila se zde nejen implementace Kodexu, ale také redukce některých kanonikátů, které již neměly odpovídající výnosnost. Navzdory tomu se do smrti arcibiskupa Prečana nepodařilo nové stanovy schválit.⁷⁶

Prečanův nástupce arcibiskup Josef Karel Matocha záhy po svém nastoupení na olomoucký arcibiskupský stolec prostudoval spisy týkající se jednání kapituly o nutné úpravě stanov:

... a shledal jsem s jakou svědomitostí a skoro úzkostlivou pečlivostí se tomuto úkolu věnoval jak bl[ahé]. p[aměti]. zesnulý p. arcibiskup Dr. Leopold Prečan, tak i nejdůst[ojnější]. metropolitní kapitula. A možno říci, že věc je již v podstatě hotova, stačí dáti návrhu, v Římě předběžně připomínkami opatřenému, definitivní formu.

V tomto duchu se měla vyjádřit i nunciatura, stále byla v Římě v jednání otázka redukce kanonikátů, proto chtěla Kongregace koncilu relaci o stavu všech obročí.

⁷³ Archiv arcibiskupství olomouckého, depozitář A 3, K 1, kt. 10, datum není dopsáno.

⁷⁴ Archiv arcibiskupství olomouckého, depozitář A 3, K 1, kt. 10. 16. 5. 1944.

⁷⁵ Archiv arcibiskupství olomouckého, depozitář A 3, K 1, kt. 10, 15. 12. 1946.

⁷⁶ ZAOpO, AO, kt. 836, návrh stanov.

I když navržená odpověď nebyla odeslána. Zabrání kapitulního majetku by byl nový důvod pro určitou redukci kanonikátů.

Druhá věc byla výsada volby arcibiskupa.⁷⁷ Matocha se podívoval, že nikde neviděl kapitolu *De electione archiepiscopi*:

Škoda, přeškoda, že nejdůst[ojnější]. metrop. kapitula neuposlechla naléhavého skoro rozkazu nebožtíka pana arcibiskupa, [...] a nepředložila nové stanovy ku schválení.

Vyzval proto kapitolu, aby urychleně stanovy dopracovala a předala Římu ke schválení.

Právní úprava hlavní výsady /volby arcibiskupa/ s hlediska státního práva by byla věc velmi svízelná... V této dané situaci a za nynějších všeobecně nejistých poměrů, chápu pokyn apošt. nunciatury a intimované přání Sv. Otce, jež mi bylo sděleno cestou sv. Antonínka a za pobytu v Praze po volbě pana presidenta, aby nejdůst[ojnější]. metropolitní kapitula znovu a urychleně jednala o právu metropolitní kapituly na volbu arcibiskupa olomouckého.⁷⁸ (...) mohlo by se aspoň něco z dané výsady zachrániti, např. že Sv. Stolice stanoví kandidáty pro volbu apod.

Žádá tím kapitolu, aby ihned zahájila jednání.⁷⁹ Kapitula odpovídá, že dospěla k přesvědčení, že v nastalé nejisté době poměry zneumožňují, aby se vydaly stanovy. Upozorňují na zábor veškerých statků a tedy nejistotu, jak to bude s kanovnickými beneficii, jak zasáhnou nové zákony atd.

Proto prosí metropolitní kapitula Vaši arcibiskupskou Milost, aby ráčila projevit otcovské pochopení pro tyto nebývalé, metropolitní kapitolou nezaviněné a v této chvíli nepřekonatelné překážky a nenaléhala nyní na předložení definitivně upravených stanov.

⁷⁷ Toto téma bylo diskutováno zvláště po smrti arcibiskupa Prečana. Podle některých právo kapituly na svobodnou volbu arcibiskupa nebylo zrušeno, a tedy trvalo. Srov. František Kor, „Trvá dosud právo metropolitní kapituly olomoucké voliti arcibiskupa?“, ČKD 1947, č. 4, s. 212–224, cit. dle http://depositum.cz/knihovny/ckd/tiskclanek.php?id=c_22316.

⁷⁸ Můžeme se domnívat, že podpora práva svobodné volby arcibiskupa ze strany Svatého stolce mohla být také motivována snahou zajistit obsazování olomouckého biskupského stolce v časech pro církve nepříznivých.

⁷⁹ Archiv arcibiskupství olomouckého, depozitář A 2, A 3, kt. 230, 26. 7. 1948.

Dále kanovníci prosili o audienci, aby mohli danou záležitost projednat s arcibiskupem osobně.⁸⁰

V době komunistické totality nebylo ani pomyšlení na řešení kapitulních stanov. K vypracování a schválení nových stanov došlo až po listopadu 1989. V roce 1994 byly schváleny nové stanovы.⁸¹ Kapitulní stanovы z roku 1826 tak platily téměř 170 let aniž byly přepracovány podle nových úprav kanonického práva (*Kodex kanonického práva* z r. 1917 a z r. 1983).

ZÁVĚR

Zatímco při řešení kapitulní otázky olomoucké v době episkopátu arcibiskupa Stojana zasahovala velmi silně do jednání vláda, z přelomu 20. a 30. let je patrné, že už ji vnímala primárně jako vnitřní záležitost církve, tedy jako jednání mezi olomouckým arcibiskupem spolu s kapitulou a Svatým stolcem. Kapitula nemohla ignorovat ustanovení nového Kodexu kanonického práva, zároveň se ale nechtěla vzdát starých privilegií, a to také proto, že kanovníci „přisahali na stará statuta“. Na druhou stranu počet uprázdněných kanonikátů narůstal a Prečanovi se podařilo dosáhnout jejich obsazení podle nového Kodexu. Stát již toto obsazování příliš neovlivňoval. Hlavní otázkou byl národnostní poměr členů v kapitule. Zcela pochopitelně se jevilo jako nepřijatelné, aby v kapitule převažovali kanovníci německé národnosti, a tak se hledal „správný poměr“ obou národností.

Nedořešena zůstala otázka nových kapitulních stanov. Požadavek Svatého stolce z roku 1923, aby kapitulní stanovы byly přepracovány dle ustanovení nového Kodexu kanonického práva, se nepodařilo dosáhnout ani v průběhu dalších 70 let. Kapitula ve spolupráci s arcibiskupem sice připravila přepracované stanovы v roce 1933, ale k jejich schválení nakonec nedošlo. Ještě během druhé světové války Prečan kapitolu vyzval, aby konečně předložila přepracované stanovы, ale s ohledem na dobové události toho nebyla kapitula schopna.

⁸⁰ Archiv arcibiskupství olomouckého, depozitář A 2, A 3, kt. 230, 27. 9. 1948.

⁸¹ Stanovы metropolitní kapituly v Olomouci schválené 18. 1. 1994. Za laskavé sdělení děkuji proboštu metropolitní kapituly Mons. Bohumíru Vitáskovi. V těchto stanovách došlo k redukci počtu kanonikátů na 12 kanovníků činných, členy kapituly mohou být pak ještě kanovníci emeritní a čestní.

I Prečanův nástupce arcibiskup Josef Karel Matocha vyzýval kapitolu k předložení stanov ke schválení, ale kapitula opět argumentovala nevhodnou dobou. Nástup komunistického režimu pak situaci natolik znesnadnil, že se olomoucká kapitula dočkala nových schválených stanov až v roce 1994.

**The Issue of the Appointment of Vacant Canons in the Olomouc Chapter in the 1930s
and the Efforts to Approve the New Chapter Statutes**

Keywords: Metropolitan Chapter of Olomouc; Archdiocese of Olomouc; the Relationship between the Church and State; Chapter Statutes; Canons; Privileges of Chapters; Twentieth Century; Leopold Prečan

Abstract: The Appointment of the Vacant Canons in the metropolitan chapter of Olomouc, according to the statutes of 1826, included the Metropolitan Chapter and the Emperor. This type of occupation was abolished by the new Code of Canon Law (1917) and in 1918 the monarchy ceased to exist. While at the time of the episcopate of Archbishop Stojan the controversy over the Appointment of Vacant Canons took place especially with the newly established Czechoslovak state, which had forfeited the privileges of the "Habsburg Monarchy". Stojan was able to appoint new Canons in 1923. His successor Leopold Prečan also had to deal with the issue of vacant Canons as well as the question of the approval of the new statutes of the Olomouc metropolitan chapter, which would be in accordance with the new Code of Canon Law. While the appointment of the vacant canons was achieved in 1933 and 1938, the approval of the recalculated chapter statutes was not achieved until the end of his episcopate. Prečan's successor, Archbishop Matocha, also called for the chapter to present revised statutes, but due to the emergence of the Communist totalitarian system in Czechoslovakia, it was not the appropriate time to approve the statutes. The capital statutes of 1826 thus applied until 1994, when new statutes were approved by Archbishop Jan Graubner, which were modified to be in accordance with the Code of Canon Law.

PhDr. Jitka Jonová, Th.D.
Katedra církevních dějin
a církevního práva
CMTF UP
Univerzitní 22
711 11 Olomouc
jitka.jonova@upol.cz